

Finantsinspeksioon

Krediidiasutused

11.04.2023 nr 4.11-3.1/2140

Märgukiri

Sularaha- ja makseautomaatidega seotud tegevuste edasiandmine

Lugupeetud krediidiasutuse esindaja

Krediidiasutuste oluliseks rolliks makseteenuste turul on pakkuda oma klientidele põhimakseteenuseid. Eestis on põhimakseteenuste pakkumise kohustus seatud ainult krediidiasutustele ning vastav nõue teistele finantsturu osalistele (näiteks makseasutustele) ei kohaldu. Põhimakseteenuste regulatsiooni üheks keskseks eesmärgiks on nende teenuste kättesaadavus võimalikult suurele hulgale inimestele, seda kas tasuta või mõistliku tasu eest. Nõuded põhimakseteenuste osutamisele on kehtestatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivis 2014/92/EL (edaspidi *Maksekonto direktiiv*), mis on Eesti seadusandluses üle võetud eelkõige võlaõigusseadusega (edaspidi *VÕS*). Finantsinspeksioon juhib käesoleva märgukirjaga krediidiasutuste tähelepanu sularaha- ja makseautomaatidega seotud tegevuste edasiandmisele ja põhimakseteenuste osutamisele kohalduvatele nõuetele ning rõhutab Eestis sularaha jätkuva kättesaadavuse tagamise olulisust.

VÕS § 710¹ lõikega 2 on krediidiasutustele sätestatud kohustus sõlmida Euroopa Liidus seaduslikul alusel elava tarbijaga tema põhjendatud huvi korral põhimakseteenuste leping. Põhimakseteenused, mida põhimakseteenuste leping peab sisaldama on sätestatud VÕS § 709 lõikes 15¹. Seejuures on põhimakseteenusteks ka toimingud, mis on seotud sularahatehingutega sularaha- või makseautomaadis, sealhulgas nii sularaha sissemaksmine kui ka väljavõtmine.

Maksekonto direktiivis seatakse aluspõhimõttena paika, et põhimaksekontot tuleks pakkuda tasuta või mõistliku tasu eest. VÕS § 711⁴ lõike 1 kohaselt on krediidiasutusel kohustus tagada, kui krediidiasutus võtab tarbijalt VÕS § 709 lõike 15¹ punktides 1–3 ja 5 nimetatud põhimakseteenuste osutamise eest tasu, et võetud tasu on mõistlik ning selle määramisel võetakse arvesse nii Eesti elanike sissetuleku taset kui ka krediidiasutuste poolt maksekontoga seotud makseteenuste eest võetavate tasude keskmist suurust Eestis. Seejuures peab tasu jääma samaks sõltumata kontol teostatud toimingute arvust.

Maksekonto direktiivi preambuli punktis 38 sedastatakse, et tarbijatel peab põhimaksekontosid olema võimalik avada oma elukoha lähedal asuva krediidiasutuse ruumides ning tarbijaid ei tohiks diskrimineerida mitte kuidagi sellistele kontodele juurdepääsul ega kontode tõhusal kasutamisel. Samuti tuuakse eelnimetatud punktis välja ka asjaolu, et põhimakseteenuste kasutamiseks ei peaks tarbijad sõitma kodust väga kaugele.

Krediidiasutused võivad oma teenuste osutamise hõlbustamiseks anda tegevusi edasi. Tegevuste edasiandmisel peab krediidiasutus lähtuma asjakohastes õigusaktides sätestatust ning muu hulgas Finantsinspeksiooni soovitusliku juhendina välja antud Euroopa Pangandusjärelevalve Asutuse (edaspidi *EBA*) suunistest „Tegevuse edasiandmise suunist“ (*EBA/GL/2019/02*). Võttes arvesse eelnimetatud soovituslikus juhendis kehtestatud nõudeid, peab krediidiasutus enne tegevuste edasiandmist läbi viima mitmeid toiminguid ja analüüse, sh hindama seda, kas edasi antud tegevuste puhul on tegemist kriitiliste või oluliste funktsioonide edasiandmisega, mh peab krediidiasutus hindama ka tegevuste edasiandmise võimalikku mõju klientidele osutatavatele teenustele.

Andes edasi sularaha- või makseautomaatidega seotud tegevusi (näiteks automaatide haldamist, tühjendamist ja täitmist, hooldamist, tarkavaraarendust vmt) ehk põhimakseteenuste osutamisega seonduvaid tegevusi kolmandale isikule, seejuures ise omamata sularaha- ja makseautomaate, jääb krediidiasutuse kohustuseks tagada, et tema klientidele oleks põhimakseteenuste ja sularaha kättesaadavus tagatud samal viisil ja määral

Finantsinspeksioon

nagu siis, kui krediidasutus osutaks kõiki sularaha- või makseautomaatidega seotud teenuseid ise. Seda lähtudes asjaolust, et põhimakseteenuseid saab VÕS-i kohaselt osutada ainult krediidasutus. Analoogia korras märgib Finantsinspeksioon, et sarnane põhimõte kehtib ka elutähtsate teenuste osutamisel. Nimelt on Eesti Panga presidendi määruse „Makseteenuse ja sularaharingluse kirjeldus ja toimepidevuse nõuded“ seletuskirjas märgitud, et kuigi krediidasutustel on lubatud teenuseid sisse osta (anda tegevusi edasi), ei saa krediidasutus elutähtsat teenust, sh makseteenuse või sularaharingluse pakkumist, tervikuna sisse osta ning teenuse sisseostmine ei vabasta krediidasutust hädaolukorraseduses sätestatud kohustustest ega vastutusest.

Tegevuste edasiandmisel jääb krediidasutus täielikult vastutama kõigis kohalduvates õigusaktides, sealhulgas nii Maksekonto direktiivis, VÕS-is kui ka muudes õigusaktides sätestatud kohustuste täitmise eest. Krediidasutus jääb vastutavaks ka teenuse kättesaadavuse tagamise ja mõistliku hinnastamise eest. Krediidasutustel peab säilima täielik kontroll sularaha- ja makseautomaatide võrgustiku üle, sh näiteks otsustusõigus automaatide asukohtade ja asustustiheduse üle ning teenuste ligipääsetavuse ja teenuste ulatuse üle, mida automaatides pakutakse. Seda selliselt, et oleks tagatud kõikide VÕS-is ja Maksekonto direktiivis sätestatud põhimakseteenuste osutamisele kohalduvate nõuete täitmine.

Olukorras, kus tegevuste edasiandmise tõttu (sh põhimakseteenuste osutamise vahendite võõrandamise teel) väheneb põhimakseteenuste kättesaadavus, tõuseb teenuste hind või raskendatakse inimeste ligipääsetavust põhimakseteenustele, sh väheneb sularaha- ja makseautomaatide arv selliselt, et inimestel puudub ligipääs sularahale, on Finantsinspeksioonil õigus sekkuda krediidasutuse tegevusse ettekirjutuse või muude järelevalveliste meetmetega ning nõuda krediidasutuselt temale kohalduvate õigusaktide täitmist, muu hulgas tagamaks põhimakseteenuste jätkuv ja igakülgne kättesaadavus.

Vastavalt MERAS §-is 62 ja eelviidatud EBA suunistes kehtestatud põhimõtetele peab krediidasutus eeltoodud nõuete täitmiseks igal ajahetkel omama põhjalikku ülevaadet ja kontrolli edasiantud tegevuste ning nende kavade üle. Samuti olema valmis aegsasti esitama Finantsinspeksioonile vastavasisulisi andmeid ja dokumente, mis edasi antud tegevustega seotud teenuste kättesaadavust kinnitavad ja tõendavad. Lisaks on krediidasutus kohustatud Finantsinspeksiooni teavitama, kui tegevuste edasiandmise osas toimub olulisi muudatusi või toimub muid intsidente, mis võivad märkimisväärselt mõjutada krediidasutuse äritegevuse jätkuvust või teenuste kättesaadavust.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kilvar Kessler

juhatuse esimees

Oskar Friedrich Oengo 668 0643

Oskar.Oengo@fi.ee